

IZVJEŠTAJ SAVJETODAVNOG ODBORA GRADA GRADAČAC O PRAĆENJU STANJA UPRAVLJANJA JAVNIM FINANSIJAMA NA LOKALNOM NIVOU

Uvod

Javne finansije predstavljaju djelatnost lokalne uprave kojoj su na osnovu zakona i drugih propisa povjerene određene funkcije prikupljanja i trošenja finansijskih sredstava radi ostvarenja opšte korisnih društvenih ciljeva. Najvažniji instrument upravljanja javnim finansijama je budžet. Budžetom se određuje iz kojih će se izvora prikupljati budžetski prihodi i na šta će se ti prihodi trošiti.

Angažman građana u praćenju stanja u upravljanju javnim finansijama lokalnih uprava može pomoći da se pruže bolje javne usluge, donose bolje odluke, poveća povjerenje između lokalnih vlasti i građana, poveća odgovornost i transparentnost, spriječe koruptivne prakse i sl.

Primarni fokus praćenja i izvještavanja Savjetodavnih odbora građana (SOG) u okviru Projekta pomoći lokalnoj upravi, kojeg finansira USAID, (USAID LGAA) su pružanje usluga, implementacija strategija razvoja i javne finansije.

U novembru 2023. godine USAID LGAA je za predstavnike partnerskih jedinica lokalne samouprave (JLS) i SOG-ove održao online obuku o građanskom praćenju upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou. Cilj obuke bio je predstaviti okvir i preporučiti poduzimanje niza praktičnih koraka za vršenje funkcije društvenog monitoringa u oblasti upravljanja javnim finansijama na jednostavan i metodološki ispravan način.

S tim u vezi, Savjetodavni odbor građana Grada Gradačac je uz podršku USAID LGAA i partnerskih JLS sačinio ovaj Izvještaj analizirajući podatke sa portala budzet.ba „Provjerite budžet vaše lokalne uprave“ za dvije prioritetne usluge, procjenjujući transparentnost i učešće građana u budžetskom procesu na osnovu javno dostupnih podataka i provodeći online anketu sa građanima o dostupnosti, razumijevanju i njihovoj informisanosti o budžetu lokalne uprave.

Elementi praćenja stanja upravljanja javnim finansijama obrađeni u ovom izvještaju prikazani su u sljedećoj tabeli.

Br.	Elementi praćenja	Izvori informacija
1.	Transparentnost budžetskog procesa	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
2.	Mehanizmi učešća građana u procesu budžetiranja	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
3.	Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave za dvije prioritetne usluge	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave, portal www.budzet.ba
4.	Mišljenje građana o budžetu lokalne uprave prikupljena putem online ankete	On line anketa distribuirana digitalnim putem

Transparentnost

Dokument budžeta za 2023. godinu uključujući i Budžet za građane su jednostavno dostupni putem web stranice grada. Dokument budžeta za 2024. godinu dostupan je putem aplikacije e-citizen. Izvještaji o izvršenju budžeta su relativno lako dostupni kroz materijale sa sjednica Gradskog vijeća putem aplikacije e-citizen. Grad također redovno objavljuje pozive za konsultacije, javne rasprave i druge oblike učešća građana. S druge strane izvještaji i ili informacije o rezultatima konsultacija i učešća građana sa naglaskom na status pojedinih inicijativa nije bilo moguće pronaći na web stranici ili e-citizen aplikaciji. U oblasti javnih nabavki Grad Gradačac na web stranici redovno objavljuje planove nabavki, dok pojedinačne pozive za javne nabavke i odluke o izboru ponuđača nije bilo moguće pronaći.

Mehanizmi i učešće građana u procesu budžetiranja

Grad Gradačac redovno u procesu pripreme budžeta prikuplja informacije o potrebama građana putem mjesnih zajednica, udruženja, neformalnih grupa i pojedinaca. Putem javnih poziva i uz propisane procedure i kriterije Grad Gradačac finansira rad i projekte neprofitnih organizacija (kultura, manifestacije i sajmovi, mladi, civilno društvo, ekologija i sl.). Grad Gradačac ne provodi praksu potpunog participativnog budžetiranja. Participativno budžetiranje je proces kojim građani mogu odrediti na šta će biti utrošen dio budžeta lokalne uprave. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja.

Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta kao i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave putem portala www.budzet.ba za dvije prioritetne usluge

Shodno uvidima sa zvanične web stranice Grad Gradačac je budžet za 2023. godinu usvojio 29.12.2022, a budžet za 2024. godinu 28.12.2023. što je u skladu sa budžetskim kalendarom. Grad je tokom 2023. godine takođe razmatrao i objavio kvartalne i polugodišnji izvještaj o izvršenju budžeta (materijali Gradskog vijeća na portalu e-citizen). Grad Gradačac je izvršio jedan rebalans budžeta za 2023. godinu.

Grad Gradačac u saradnji sa USAID LGAA projektom je odabrao raditi na unaprijeđenju dvije prioritetne usluge „Održavanje lokalnih puteva“ i „Prikupljanje, recikliranje, odvoz otpada i deponije“. Imajući to u vidu i podatke o budžetu Grada Gradačac prezentovanih na portalu budzet.ba, SOG Gradačac izdvaja sljedeće podatke:

	Plan za 2023. godinu	Plan za 2024. godinu	2024/2023
Prihodi	23.425.609,00 KM	25.757.926,00 KM	+9,96%
Rashodi	23.425.609,00 KM	25.757.927,00 KM	+9,96%
Redovno održavanje puteva (ljetnje i zimsko) planirani utrošak)	620.000,00 KM	660.000,00 KM	+6,45%
Održavanje zelenih površina (planirani utrošak)	220.000,00 KM	325.000,00 KM	+47,73%
Izgradnja putne infrastrukture (planirani utrošak)	1.725.000 KM	3.760.000,00 KM	+117,97%

Podaci o izvršenju budžeta za 2023. godinu Grada Gradačac bit će dostupni i uneseni u portal budzet.ba u drugom tromjesečju 2024. godine. Shodno tome, planirano je da Savjetodavni odbor građana Grada Gradačac okonča drugi krug monitoringa stanja upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou sa fokusom na poređenje planskih podataka u odnosu na izvršenje budžeta za 2023. godinu, sredinom 2024. godine.

Budžetski proces – viđenje građana¹

Savjetodavni odbori građana koriste različite metode, tehnike i pristupe, uključujući i odgovarajuće digitalne alate, kako bi aktivno promovisali učešće javnosti u lokalnim procesima društvenog monitoringa i donošenja odluka. Kao dio procesa monitoringa, Savjetodavni odbor građana Grada Gradačac je tokom januara 2024. godine proveo online anketu (<https://forms.office.com/r/jbNeUi9LtN>) sa ciljem da se utvrdi percepcija građana o pitanjima pristupa, razumijevanja, informiranosti o budžetu uprave, kao i njihovog učešća u budžetskom procesu. Poziv za anketu objavljen je putem gradske Facebook stranice, a pristiglo je 77 odgovora. Rezultati su sljedeći:

Pitanje	Da	Ne	Ne znam
Da li je Budžet vaše lokalne uprave jednostavno dostupan putem zvanične internet stranice uprave?	35 (45%)	17 (22%)	17 (22%)
Da li razumijete sadržaj Budžeta vaše lokalne uprave?	44 (57%)	26 (34%)	7 (9%)
U kojoj mjeri ste zadovoljni informisanjem vaše lokalne uprave o stanju prihoda i rashoda u lokalnom budžetu?	2,64 (1-5)		
Da li ste upoznati sa sadržajem Budžeta za građane koji objavljuje vaša lokalna uprava?	37 (48%)	36 (47%)	4 (5%)
Smatrate li da je Budžet za građane dobar način da se informišete i uključite u proces izrade i praćenja izvršenja budžeta vaše lokalne uprave?	36 (97%)	1 (3%)	0
Smatrate li da učestvovanjem u javnoj raspravi građani mogu utjecati da se njihovi prijedlozi uvrste u budžet lokalne uprave?	49 (64%)	22 (29%)	6 (8%)

Građani su dali dosta prijedloga za njihov aktivniji angažman u budžetskom procesu, kao npr. bolje izvještavanje o izvršenju budžeta, bolja informiranost, depolitizacija, promocija putem društvenih mreža, uvažavanje prijedloga građana.

Preporuke

Shodno izloženom pregledu stanja upravljanja javnim finansijama u Gradu Gradačac, SOG Gradačac predlaže sljedeće:

- Analiza transparentnosti i rezultati ankete sa građanima ukazuju na potrebu unaprjeđenja elemenata transparentnosti odnosno broja i učestalosti izlaganja informacija i materijala na zvaničnoj internet stranici i portalu e-citizen Grada Gradačac. U tom smislu SOG Gradačac ukazuje na Standarde proaktivne transparentnosti, koji

¹ Više detalja o rezultatima ankete i percepciji građana dostavljamo u prilogu izvještaja.

promoviše Ured koordinatora za reformu javne uprave (Standardi – Ured koordinatora za reformu javne uprave parco.gov.ba).

- U saradnji sa USAID LGAA Grad Gradačac je pripremio i promovisao Infografiku budžeta kao sredstvo za veću informisanost i promociju učešća građana u procesu budžetiranja. Poželjno je da se takva praksa nastavi i u narednim kalendarskim godinama.
- Participativno budžetiranje je proces u okviru kojeg građani mogu odrediti na šta će biti potrošen dio budžeta lokalne uprave, uz prethodno jasno utvrđene kriterije. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja. Više info o načinima primjene participativnog budžetiranja može se naći na [01Dodatak A5_web.pdf \(iom.int\)](#)